

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2013. október 16.

TÖRTÉNELEM

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[ ]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)	.....
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

(Durva helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja
- kis- és nagy kezdőbetű tévesztése (pl. Római Birodalom, Széchenyi, napóleoni, németországi)
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása
- tagadószó egybeírása
- az ly- j tévesztése)

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a jobb oldali téglalapba írja be a tanuló által elért összes/teljes pontszámot!

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszelemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszelemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1-1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5-0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-lel kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz–hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad!

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát **mindkét** feladatlapon utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni:

- ha ez az összpontszám egész szám, akkor az *Összesen* rovatba, majd megismételve az *I. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba is;
- ha ez az összpontszám törtszám, akkor az *Összesen* rovatba, majd a matematika szabályai szerint egész számra kerekítve (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont) az *I. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba.

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **négy** feladat értékelhető:

mégpedig kettő rövid és kettő hosszú feladat, amelyek közül mindegyik **más-más korszakra**, legalább kettő a **magyar** történelemre és egy az **egyetemes** történelemre vonatkozik.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén:**

Ha *négy feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladattípus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyikben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő vagy három) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van négy olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 16., 17., 20. vagy 14., 16., 17., 20.).

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és nincs *négy* olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a fela-

---

datait kell figyelembe venni, mely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 16., 19., 22.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés**,
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség.**

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A tématarítás, a lényeg kiemelése: lényegre törően a feladatban felvetett problémára koncentrálnak-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- Művelti sokszínűség és eredményesség: használja-e a forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértés**re adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7–8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

4–6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.
2–3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.
1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.
0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a **műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők**.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők feltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik.

Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és a tartalmak **pontszámának is meg kell egyeznie**. (Például: rövid feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* és a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra, illetve hosszú feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* szempontokra csak 0 vagy 2 vagy 4 pont adható.)

Ha a javítókulcsban egy művelethez több tartalmi elem kapcsolódik, akkor a köztük lévő szoros összefüggés miatt **bizonyos pontszámok nem adhatók** (például: rövid feladatoknál a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 5 pont, illetve a hosszú feladatoknál a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 6 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 7 pont).

Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni.

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó, a vizsgázó által elért tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).
1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.

A tartalmi elemeknél szereplő példák (pl.:) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásnál és következtetésekénél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elem-

nél a „*vagy*” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.

1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.

0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.

1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.

0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7–8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.

4–6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.

2–3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl.: a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.

1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.

0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és ez a válaszelem is értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2–3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4–5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám (3 és 4) segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként **ne kerekítse!**
8. **Számítsa ki a négy esszéfeladatban elért összesített vizsgapontszámot, majd írja be a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba:**
  - ha ez az összpontszám egész szám, akkor az *Összesen* rovatba, majd megismételve a *II. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba is;
  - ha ez az összpontszám törtszám, akkor az *Összesen* rovatba, majd a matematika szabályai szerint egész számra kerekítve (pl. 23,33 pont kerekítve 23 pont; 23,5 pont vagy 23,66 pont kerekítve 24 pont) a *II. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba!

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért (egész számra kerekített) pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Görög vallás (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

a) Poszeidón b) (Pallasz) Athéné c) Zeusz d) Hermész e) Apolló(n) f) Aphrodité

2. Középkori gazdaság (Összesen 4 pont.)

a) céh (1 pont)

b) a munkaidőt; a munkaeszközök / a szövöszekek számát. *(A válaszok fordított sorrendben és más megfogalmazásban is elfogadhatóak.)* (Elemenként 0,5 pont, összesen 1 pont.)

c) A minőséget. (1 pont)

d) Az, hogy a mesterek ne szorítsák ki egymást a piacról. / Az, hogy minden céhtag megélhetését biztosítsák. *(Más, tartalmilag helyes válasz is elfogadható.)* (1 pont)

3. Magyarország a középkorban (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

a) Gellért (püspök)

b) I. / Szent László

c) Horvátország

d) IV. Béla

e) Muhi

f) 1241

g) Koppány

h) szeniorátus

4. XVI-XVII. századi európai események (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

a) Luther

b) 1517

c) harmincéves háború

d) 1648

e) alkotmányos monarchia / alkotmányos királyság / parlamentáris monarchia / parlamentáris királyság *(A „monarchia” vagy „királyság” önmagában nem fogadható el.)*

f) 1689

5. XVI-XVII. századi magyar gazdaság (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) szarvasmarha

b) szász(ok) / német(ek)

c) Csehország / Cseh Királyság

d) Erdély / Erdélyi Fejedelemség

6. Demográfiai változások az ipari forradalmak korában (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) Írország

b) Németország

c) Olaszország

d) Oroszország

7. Városi társadalom (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Társadalmi réteg	Személyek	
nagypolgárság	4.	8.
középosztály	2.	9.
kispolgárság	6.	10.
munkásosztály	1.	5.

(Egy-egy soron belül a számok fordított sorrendben is helyesek.)

---

8. Második világháború (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

a) 8. b) 1. c) 7. d) 3. e) 4. f) 5. g) 2. h) 6.

9. XX. századi zsidóság (Összesen 4 pont.)

a) (Elemenként 0,5 pont.)

Első zsidótörvény		Második zsidótörvény			
3.	4.	1.	3.	4.	5.

b) Mert ez felelt meg a zsidók Magyarország lakosságán belüli arányának. (1 pont) *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható. Minden más helyes válasz is elfogadható.)***10. A magyar társadalom az 1990-es években (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)**

Állítás	Igaz	Hamis
a) A munkanélküliség drámai mértékű növekedésének hátterében az 1990-es évek elején a piacgazdaságra való áttérés állt.	X	
b) A (harmadik) köztársaság kikiáltásának évében a munkanélküliek aránya a teljes népességen belül nem érte el az egy százalékot.	X	
c) A rendszerváltás utáni első parlamenti ciklusban a munkanélküliség folyamatosan csökkent.		X
d) 1994-től a munkanélküliek arányának csökkenésével egyidejűleg nőtt a foglalkoztatottak száma.		X
e) 1992 és 1994 között a foglalkoztatottak száma a nők körében nagyobb arányban esett vissza, mint a férfiak körében.	X*	X*
f) A foglalkoztatott nők és férfiak száma közti jellemző eltérés azzal magyarázható, hogy a nők születéskor várható átlagos élettartama alacsonyabb a férfiakénál.		X

* Mivel a válasz a leolvasás pontosságától nagyban függ, a tételkészítő bizottság döntése szerint elfogadható mindkét megoldás.

11. Jugoszlávia felbomlása (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) Szlovénia

b) Ezekben a tagköztársaságokban jelentős létszámú szerb kisebbség élt. / Szlovéniában nem éltek jelentős számban szerbek. *(Tartalmilag azonos, más helyes válasz is elfogadható.)*

c) USA / (Amerikai) Egyesült Államok

d) iszlám / muszlim / muzulmán

12. Alkotmánybíróság (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

Fiktív esetek	Az AB jogosult	Az AB nem jogosult
a) A kormánypárti frakció százötven tagja kezdeményezné a földtörvény vizsgálatát.	X	
b) A köztársasági elnök az elfogadott köznevelési törvényt kihirdetése előtt elküldené az Alkotmánybíróságnak.	X	
c) Az alapvető jogok biztosa úgy véli, hogy a vámtörvény sérti az állampolgárok tulajdonhoz való alapvető jogát, és ezért az AB-hez fordulna.		X
d) A köztársasági elnök a már kihirdetett Büntető Törvénykönyvet elküldené az Alkotmánybíróságnak.		X
e) Kovács János alkotmányjogi panaszt nyújtana be, mert a honvédelmi törvényt alkotmányellenesnek tartja.		X
f) A kormány szerint az adótörvény alkalmazásakor visszaélnék az állampolgárok személyes adataival, ami alkotmányellenes.	X	

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Nyugati és keleti kereszténység (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a nyugati és a keleti kereszténység közti különbségeket mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. világi hatalomtól való függés mértéke, nemzeti egyházak létrejötte).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a nyugati és keleti kereszténység 1054-ben vált el egymástól, központjaik Róma, ill. Konstantinápoly / Bizánc.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. pápa, császár, ortodox, római katolikus.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a forrás valamelyik lényegi elemét (pl. a bizánci császár az egyház tekintélyének megerősítésére törekszik, a császár a hittételek védelmét ígéri), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. keleten a császári hatalom befolyása alá került/alatt maradt az egyház). T Rögzíti a forrás valamelyik lényegi elemét (pl. bevezetik a bolgár nyelvet az egyházban, bolgár egyház önállósodási igénnyel lép fel, megszerzik a pátriárkai rangot, a bolgár uralkodó jelentős szerepet tölt be a folyamatban), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. önálló/autokefál/nemzeti egyházak jöttek létre keleten).	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a nyugati és keleti kereszténység közti főbb különbségeket, valamint feltárja ezek okait. T Rögzíti, hogy a nyugati / katolikus egyház feje a római pápa, és a nyugati egyházzal kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. nyugaton a latin az egyház nyelve, a volt Nyugat-római Birodalom területe tartozik az egyházhoz, sikeres térítést folytatnak Észak- és Közép-Európában, az egyház egyetlen fejévé válik a pápa, nyugaton egységes maradt / egységesült az egyházszervezet, az egyház függetlenedni próbált a világi hatalomtól). T Rögzíti, hogy a keleti / ortodox egyház feje (eredetileg) a konstantinápolyi pátriárka, és a keleti egyházzal kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. keleten a görög volt az egyház nyelve, a volt Kelet-római Birodalom területe tartozik az egyházhoz, térítést folytatnak Dél- és Kelet-Európában, a pátriárkák egyenrangúak). T Rögzíti valamely más, az egyház működésével vagy szervezetével kapcsolatos tény (pl. az aktív munkának nagy a	0-8 [nem adható: 1 és 5]

	szerepe a nyugati szerzetességben, nincs / csak korlátozottan van cölibátus keleten, eltérőek a templomépítési sajátosságok), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a nyugati szerzetességnek nagyobb szerepe volt a technikai / kulturális fejlődésben, az egyházi vagyonszerepe keleten kisebb, a két egyház között kulturális határvonal húzódott). <i>Ugyanarra a válaszelemre nem adható pont két különböző szempont tartalmi értékelésénél.</i>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

14. Kapitalista világgazdaság

(hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a kapitalista világgazdaság kialakulását ismerteti és elemzi. A válasz lényegre törően mutatja be az új gazdasági jelenségeket. Az elemzés feltárja a kialakuló világkereskedelem hálózatát. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a kapitalista világgazdaság 1492 / Amerika felfedezése / a nagy földrajzi felfedezések után kezdett kialakulni, és legalább két fontos földrajzi térséget helyesen megnevez (pl. Karib-szigetek, Nyugat-Afrika, atlanti partvidék / Északnyugat-Európa, Balti-tenger, Földközi-tenger, Spanyolország).	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. újkor, tőke, gazdaság. T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. világkereskedelem, gyarmat, rabszolga, manufaktúra, ültetvény, hitel.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a forrás valamelyik lényegi elemét (pl. a rabszolgák főleg Nyugat-Afrikából származtak, jelentős részüket a Karib-szigetekre hurcolták), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az ültetvények munkaerejét biztosították, a rabszolga-kereskedelem hatalmas üzlet volt, három kontinens gazdaságát kapcsolta össze). T Rögzíti a forrás valamelyik lényegi elemét (pl. az első tőzsde Németalföldön jött létre, a tőzsdén kezdetben áruval	0-10 [nem adható: 1 és 6]

	<p>kereskedtek, a távolsági kereskedelemben megjelentek az olcsó tömegtermékek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a tőzsdén később részvényeket forgalmaztak, a tömegtermékek megjelenésének oka a termelés gazdaságosabbá válása / a piac bővülése volt).</p> <p>T Rögzíti a forrás valamelyik lényegi elemét (pl. a velenceiek Levantén nem jutnak áruhoz, a portugálok közvetlenül Indiával / a Távol-Kelettel kereskednek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a levantei kereskedelem / Észak-Itália hanyatlani kezdett, a portugálok gyarmatokat/kereskedelmi telepeket létesítettek Ázsiában).</p> <p>T Rögzíti a forrás valamelyik lényegi elemét (pl. megindult a gabonaexport Dél / Nyugat-Európába, folytatódott a nyersanyagexport Kelet-Európából), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Hanza-kereskedelem forgalma bővült, kialakult az európai munkamegosztás).</p>	
<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó feltárja a kapitalista világgazdaság kialakulását, és bemutatja az új gazdasági jelenségeket.</p> <p>T Meghatározza a kapitalizmus valamelyik lényegi tényezőjét (pl. a termelőeszközök zöme magántulajdonban van, a termékek a piacon cserélnek gazdát, a termelés haszon reményében folyik, a hasznot / megtakarításokat tőkeként fektetik be), és megállapítja, hogy ez a gyarmatosítás/a tengerentúli piacok feltárása miatt vált uralkodóvá; <i>vagy</i> rögzíti, hogy Amerikában spanyol (és portugál) gyarmatok jöttek létre, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel új piacokat nyitottak meg, megkezdődött az európai kivándorlás, a gyarmatokon ültetvényes gazdaság működött).</p> <p>T Rögzíti, hogy a beáramló nemesfém árforradalomhoz / inflációhoz vezetett, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az áremelkedés ösztönözte a termelést, Spanyolország csak kezdetben profitált a nemesfémek megszerzéséből).</p> <p>T Rögzíti, hogy a kapitalista világgazdaság centruma az atlanti partvidék lett, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel magyarázható Németalföld / Anglia gazdasági felemelkedése, kikötővárosok jelentősége megnőtt, a hajózási technika fejlődött).</p> <p>T Rögzíti, hogy megjelentek a manufaktúrák, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. bevezették a munkamegosztást, a manufaktúrák tőkés vállalkozásként működtek, olcsó tömegtermékek gyártását tették lehetővé).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p> <p><i>Ugyanarra a válaszelemre nem adható pont két különböző szempont tartalmi értékelésénél.</i></p>	<p>0-12 [nem adható: 1 és 7]</p>

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

15. Demográfia (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően India és Kína demográfiai kilátásait mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. India népessége nagyobb lesz, mint Kínáé, a kínai társadalom elkezd elöregedni).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Válaszából kiderül, hogy India és Kína Ázsiában fekszik / a harmadik világ része / fejlődő ország.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. demográfia, népesség, születésszám, elöregedés.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a grafikon alapján, hogy India népessége meg fogja haladni Kínáét, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Indiában még tart / Kínában már lelassult a népességnövekedés, Indiában még magas / Kínában már alacsonyabb a születési arány). T Rögzíti a forrás alapján, hogy Kína lakossága elöregedőben van, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Európában / a fejlett világban már egy ideje ez a folyamat zajlik, ez gazdasági nehézségeket okozhat, ennek oka az alacsony születésszám/az egykepolitika).	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja India és Kína demográfiai kilátásait, valamint feltárja azok politikai és gazdasági összefüggéseit. T Rögzíti, hogy Kína és India a világ két legnépesebb országa, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. mindkét ország lakossága egymilliárd feletti, a világ lakosságának bő harmadát teszik ki, demográfiai folyamataik az egész világra kihatnak). T Rögzíti a különbségek politikai okát (pl. Kína – kommunista – diktatúra, India demokrácia), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Kínában bevezették az egykepolitikát,	0-8 [nem adható: 1 és 5]

	<p>Indiában az állam kevésbé avatkozik bele családtervezésbe, Indiában nagy a vallások szerepe, mindkét ország törekszik a népességszabályozásra).</p> <p>T Rögzíti a különbségek gazdasági okát (pl. Kína jóval fejlettebb / gazdagabb Indiánál), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. utal a családméret és a gazdasági fejlődés összefüggésére, a gazdasági fejlődés / a modernizálódó társadalom a kisebb családméretet részesíti előnyben, India fejlődésével ott is csökken a családméret).</p> <p><i>Ugyanarra a válaszelemre nem adható pont két különböző szempont tartalmi értékelésénél.</i></p>	
Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

16. Szövetségi rendszerek

(hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a szövetségi rendszerek kialakulását ismerteti és elemzi.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be az ebben szerepet játszó nagyhatalmi konfliktusokat.</p> <p>Az elemzés feltárja az egyes nagyhatalmak érdekeit és azok ellentéteit.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy a hármasszövetség 1882-ben, a hármasszövetség / brit-orosz szövetség pedig 1907-ben jött létre, és megnevezi a résztvevő államokat (Németország, Osztrák-Magyar Monarchia, Olaszország, Anglia / Nagy-Britannia, Franciaország, Oroszország).</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. szövetség, nagyhatalom, diplomácia.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. gyarmatbirodalom, flotta.</p>	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Rögzíti a forrás valamelyik lényegi elemét (pl. Japánt állítja be agresszornak, Anglia Japánt támogatja / visszatartani próbálja, az USA passzív szemlélő / nevető harmadik), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. új jelenség volt a japán nagyhatalom, a közvélemény orosz győzelmet várt,</p>	0-10 [nem adható: 1 és 6]

	<p>Anglia és Oroszország ekkor még ellenfelek voltak, a háború meggyengítette Oroszországot).</p> <p>T Rögzíti a forrás valamelyik lényegi elemét (pl. Franciaország visszavonult Fashodából, Anglia és Franciaország között gyarmati konfliktus volt, megegyezési kísérletre került sor a két nagyhatalom között), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Anglia és Franciaország volt a két legnagyobb gyarmatosító, Franciaország számára fontosabb volt a németellenes politika, mint a britellenes, ez lett az alapja a brit-francia megegyezésnek).</p> <p>T Rögzíti a forrás valamelyik lényegi elemét (pl. a német hadiflottát gyors ütemben fejlesztették, II. Vilmos nagy befolyással bírt a katonai ügyekre), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Németország gyarmatosításra készült, Anglia kihívásként értelmezte a flottafejlesztést, a német parlament gyenge volt a császári hatalommal szemben).</p> <p>T Rögzíti a forrás valamelyik lényegi elemét (pl. az Oszmán / Török Birodalom visszaszorult, független nemzetállamok jöttek létre a Balkánon, az Osztrák–Magyar Monarchia megszállta Boszniát), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. egymással szembenálló nemzeti igények fogalmazódtak meg, az Osztrák–Magyar Monarchia konfliktusba került Szerbiával / Romániával / Oroszországgal, Oroszország terjeszkedni próbált a Balkánon / befolyása alá akarta vonni a Balkánt).</p>	
<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó feltárja a szövetségi rendszerek kialakulását, és bemutatja az ezt befolyásoló nagyhatalmi konfliktusokat.</p> <p>T Rögzíti a három császár szövetségének létrejöttét (Németország, Osztrák–Magyar Monarchia, Oroszország, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. konzervatív/dinasztikus szövetség volt, nem oldotta meg az orosz-osztrák-magyar ellentétet a Balkánon, Bismarck diplomáciai sikere volt).</p> <p>T Rögzíti a kettős szövetség létrejöttét (Németország, Osztrák–Magyar Monarchia), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. orosz- és franciaellenes védelmi szövetség volt).</p> <p>T Rögzíti a francia-orosz szövetség létrejöttét, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. németellenes védelmi szövetség volt).</p> <p>T Rögzíti a brit-francia antant létrejöttét, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. csak barátsági szerződés volt, a gyarmati konfliktusokat elsimította, németellenes együttműködés kezdetét jelenti, Franciaország gyakorlatilag elismerte a britek vezető szerepét a gyarmati versengésben).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p> <p><i>Ugyanarra a válaszelemre nem adható pont két különböző szempont tartalmi értékelésénél.</i></p>	<p>0-12 [nem adható: 1 és 7]</p>

Megszerkeszttség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

17. X. századi magyar társadalom és életmód (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a X. századi magyarság társadalmát és életmódját mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a különböző társadalmi rétegeknek a kalandozásokban való részvételéről alkotott elméletek).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a tárgyalt időszak a honfoglalást követte <i>vagy</i> a nyugati kalandozások 955-ig tartottak, és utal arra, hogy a magyarok a Kárpát-medencében éltek <i>vagy</i> kitér a kalandozások valamely térbeli elemére (pl. zömében nyugati irányú hadjáratok, vereség Augsburgnál).	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. nomadizmus / nomád életmód, nemzetség, törzs, kalandozások.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. egyes elképzelések szerint a kalandozások háttérében a pásztortársadalom válsága állt, az újabb elképzelés szerint a köznép földet is művelő / félnomád életmódot folytatott), és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. a korábbi elképzelés szerint a pásztorkodásból kiszorult köznép vett részt a kalandozásokban, a földet a zsákmányolt foglyok művelték, Györffy György cáfolja a pásztortársadalom válságára épülő magyarázatot, az újabb elképzelések szerint a kalandozásokban a középrétegek vettek részt). T Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. Kristó szerint a kalandozások a vezető réteg érdekeit szolgálták, a kalandozások hatására kialakult az előkelők állandó fegyveres kísérete), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a hadjáratok fő célja a zsákmányszerzés / meggazdagodás / a fegyveres kíséret eltartása volt, a kalandozások következtében nőtt az előkelők hatalma).	0-6 [nem adható: 1 és 4]

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja a társadalom és az életmód fő jellemzőit, és megmagyarázza ezeket.</p> <p>T Rögzíti a társadalom törzsi jellegét, és megnevez legalább két réteget (pl. törzsi-nemzetségi előkelők, fegyveres kíséret, közszabadosok, szolganépeség) <i> vagy </i> megadja valamely réteg korabeli megnevezését (pl. az előkelőket „bö”-nek nevezték, a köznépet / szolganépet „ín”-nek nevezték)</p> <p>T Rögzíti, hogy a nomád / félnomád életmód volt jellemző, és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. a nomád társadalom jellemzője az állattartó gazdálkodás / a vándorlás, a Kárpát-medencében megkezdődött az áttérés a letelepedett életmódra, teret hódított a földművelő életmód, a nomád harcmódor szerepet játszott a kalandozó hadjáratok sikerében).</p> <p>T Rögzít egy lényegi ténytet az életmód valamely elemével <i> vagy </i> a népességgel kapcsolatban (pl. fontos tárgyi emlékek a tarsolylemezek / ékszerek, jurtákban / földbe süllyesztett házakban laktak, kézműipari tevékenységük volt a fazekasság / szövés / bőrfeldolgozás / nemezkészítés, becslések szerint a honfoglaló magyarok lélekszáma 200-500 ezer körül lehetett), és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. az írásos források hiánya miatt fontosak a régészeti emlékek, a legtöbb tárgyat sírokban találták, a jurta nemezből készült sátor volt / belső kialakítása a családon belüli hierarchiát tükrözte, a kutatók becslései a lélekszámról jelentősen eltérnek egymástól).</p>	0-8 [nem adható: 1 és 5]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

18. Hunyadiak törökellenes küzdelmei (hosszú)

Szemponok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően Hunyadi János és Hunyadi Mátyás törökellenes küzdelmeit és stratégiáját mutatja be.</p> <p>Ismerteti a jelentősebb hadjáratokat és csatákat.</p> <p>Bemutatja a törökellenes küzdelem mozgatórugóit és jelentőségét.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti a nándorfehérvári csata évét (1456) és Mátyás uralkodásainak évszámait (1458–1490), továbbá elhelyezi térben a küzdelmeket (pl. Balkán-félsziget, Bosznia, Nándorfehérvár) <i> vagy </i> megnevezi egyéb csaták / hadjáratok helyszínét évszámmal.</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]

Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. hadsereg, csata, ostrom, hadjárat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. végvár(rendszer), pápa, fekete sereg.</p>	<p>0-6 [nem adható: 1 és 4]</p>
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Rögzíti, hogy a magyar sereg vereséget szenvedett a várnai csatában, és megállapítja a vereség valamely okát vagy körülményét a szöveg alapján (pl. I. Ulászló meggondolatlanul cselekedett, elesett a csatában, kezdetben a magyarok voltak fölényben).</p> <p>T Rögzíti a csata egy lényegi elemét a térképvázlat alapján (pl. Hunyadi áttörte a török hajózárat, bejutott a várba, a csatában keresztreseregek is részt vettek, Nándorfehérvár stratégiaiilag fontos helyen feküdt), és megállapítja, hogy Hunyadi János felszabadította Nándorfehérvár várát a török ostrom alól.</p> <p>T Rögzíti a pápa Mátyás személyével kapcsolatos véleményének valamely elemét a szöveg alapján (pl. örömet fejezte ki királlyá választása miatt, Isten emberét / a kereszténység védelmezőjét látta benne), és megállapítja, hogy a törökellenes küzdelmek folytatását várta tőle.</p> <p>T Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. a török kapitány átadta a várat, a hadjáratra azután került sor, hogy a török terjeszkedés elérte a Szávát), és megállapítja, hogy Mátyás elfoglalta Jajcát / Bosznia északi részét.</p>	<p>0-10 [nem adható: 1 és 6]</p>
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja Hunyadi János és Hunyadi Mátyás törökellenes küzdelmeit, és rávilágít ezek mozgatórugóira, jelentőségére.</p> <p>T Rögzít egy Magyarország szempontjából fontos tény a török terjeszkedéssel kapcsolatban (pl. a Magyarországot védő ütközőállamok török fennhatóság alá kerültek, a törökök meghódították a Balkán-félszigetet, csapataik rendszeresen betörték Magyarországra), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. kiépült a végvárrendszer, szükségessé vált a balkáni népekkel való összefogás); <i>vagy</i> rögzít egy fontos tény Hunyadi János személyével kapcsolatban (az ország legnagyobb birtokosa lett, birtokai nagyrészt a déli végeken terültek el, országos tisztségeket birtokolt), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az ország haderejének jelentős részével rendelkezett, tisztségei / birtokai révén a törökellenes védekezés irányítója lett, az 1440-es évek elején aratott győzelmei népszerűséget hoztak számára).</p> <p>T Rögzít egy fontos tény az 1443-as hosszú hadjárat kapcsán (pl. a támadó hadjárat célja a török főváros / Drinápoly elfoglalása lett volna, a magyar sereg mélyen benyomult török területre, majd visszafordulásra kényszerült), és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. a törökök a béke értelmében kiürítették Szerbiát, a siker következtében kísérlet</p>	<p>0-12 [nem adható: 1 és 7]</p>

	<p>történt a törökellenes keresztény összefogásra, felmerült a törökök Európából történő kiszorításának gondolata, a pápa újabb hadjáratra buzdította a magyar királyt).</p> <p>T Rögziti Mátyás törökökkel kapcsolatos politikájának egy fontos elemét (pl. védekezésre rendezkedett be, békét kötött), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. megerősítette a végyárrendszert, ez tette lehetővé nyugati hódításait, a béke ellenére voltak portyázások, felismerte, hogy Magyarország szövetségesek nélkül nem tudja kiverni a törököt Európából).</p> <p>T Rögziti valamelyik Mátyás uralkodása alatt történt összeütközést (pl. Szabács elfoglalása, a kenyérmezei győzelem), és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. Szabács elfoglalásának inkább politikai jelentősége volt, a kenyérmezei csatára a törökök Erdélybe indított hadjárata miatt került sor, a csatában a fekete sereg / Kinizsi Pál és az erdélyi vajda / Báthory István katonái vettek részt).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p> <p><i>Ugyanarra a válaszelemre nem adható pont két különböző szempont tartalmi értékelésénél.</i></p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

19. Mária Terézia és a magyar nemesség (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a magyar nemesség és Mária Terézia viszonyának alakulását mutatja be.</p> <p>A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. az udvar és a rendek kompromisszuma).</p>	0-4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy Mária Terézia 1740 és 1780 között uralkodott, és utal arra, hogy Magyarország ekkor a Habsburg Birodalom része volt.</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. rend(iség), kiváltság, nemes, országgyűlés.</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]

<p>Források használata</p>	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Rögzít egy lényegi tény a szöveg alapján (pl. Kaunitz az országgyűlések mellőzését / a megyék külön-külön történő megnyerését javasolta), és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. ez abszolutista törekvéseket tükröz, fontosnak tartotta a köznemesség / kismemesség megnyerését a reformokhoz);</p> <p>T Rögzíti, hogy Mária Terézia megalapította a Szent István-rendet / a magyar (nemesi) testőrséget, és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. ez egy gesztus volt a magyar nemesek felé, célja egy udvarhű nemesi réteg kialakítása volt).</p>	<p>0-6 [nem adható: 1 és 4]</p>
<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó bemutatja Mária Terézia és a magyar rendek kapcsolatának jellemzőit, és rávilágít az ezekben bekövetkezett változásra.</p> <p>T Rögzíti a Mária Terézia trónra léptekor kialakult dinasztikus konfliktus valamely elemét (pl. kirobbant az osztrák örökösödési háború, a német fejedelmek nem ismerték el Mária Terézia jogát a császári trónra), és tesz egy megállapítást a magyar nemesség ezzel kapcsolatos magatartására vonatkozóan (pl. a magyar országgyűlés megszavazta a háborúhoz szükséges adót és újoncokat, Mária Terézia oldalán magyar huszárok is harcoltak, a hagyomány szerint a magyar nemesek az „életünket és vérünket” felkiáltással álltak ki uralkodójuk mellett) <i>vagy</i> megállapítja, hogy Mária Terézia a magyar nemesek támogatását kiváltságaik megerősítésével biztosította.</p> <p>T Rögzíti, hogy Mária Terézia meg akarta adóztatni a magyar nemeseket és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. ez a kiváltságok megsértését jelentette volna, az országgyűlés nem fogadta el, Mária Terézia modernizálni akarta a birodalmat); <i>vagy</i> rögzíti, hogy Mária Terézia kiadta az Urbáriumot / rendeletben szabályozta az úrbéri viszonyt, és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (az országgyűlés korábban elutasította az erre vonatkozó törvényjavaslatot, az uralkodó ezzel beavatkozott a nemesek és jobbágyaik viszonyába, a nemesek nem növelhették majorságuk területét, sértette az árutermelést folytató nemesek érdekeit).</p> <p>T Rögzíti az 1760-as években bekövetkezett változás valamely elemét (pl. Mária Terézia ekkortól nem hívott össze országgyűlést, rendeletekkel kormányzott), és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. ez az addigi kompromisszum felrúgását jelentette, a rendszer abszolutisztikus jellegét erősítette, nem váltott ki komolyabb ellenállást a rendekből, az úrbéri szabályozással kapcsolatos vita következménye volt).</p> <p><i>Ugyanarra a válaszelemre nem adható pont két különböző szempont tartalmi értékelésénél.</i></p>	<p>0-8 [nem adható: 1 és 5]</p>

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

20. Széchenyi és Kossuth gazdasági elképzelései (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Széchenyi és Kossuth reformkori gazdasági elképzeléseit mutatja be. Ismerteti Széchenyinek és Kossuthnak a gazdasági vonatkozású javaslatait. Bemutatja a két politikus gazdasági vonatkozású kezdeményezéseit. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti a reformkor időbeli határait (1825 / 1830 / 1832–1848), és utal arra, hogy Magyarország ekkor a Habsburg Birodalom része volt.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. gazdaság, ipar, vám, közlekedés. T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. gőzhajó(zás), ősiség, közteherviselés.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a forrásrészlet egy fontos elemét (pl. Széchenyi szerint nem az uralkodót kell hibáztatni az elmaradottság miatt, a földbirtokosokhoz szól művében, a földbirtokosokat tekinti a haladás gátjának), és tesz egy érdemi megállapítást (pl. a saját társadalmi rétege / az arisztokraták vezetésével képzelte el az átalakulást, nem kívánt szembefordulni az udvarral, bízott az udvar együttműködésében). T Rögzíti a forrásrészlet egy fontos elemét (pl. Széchenyi a gőzhajózás beindításától a [szén- és vasérc-] bányászat fellendülését várta, a bányászatot a fejlődés alapjának tartotta), és megállapítja, hogy kezdeményezte a (balatoni) gőzhajózás beindítását. T Rögzíti a forrásrészlet egy fontos elemét (pl. Kossuth rámutatott az ipar jelentőségére a korabeli európai gazdaságban, az ipart a politikai függetlenség feltételének tekintette), és megállapítja, hogy Kossuth az ipar fejlesztése mellett érvelt. T Rögzíti a forrás egy fontos elemét (pl. Kossuth	0-10 [nem adható: 1 és 6]

	igazságtalannak tartotta a birodalom vámrendszerét, méltányos vámrendszer kialakítását követelte), és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. Kossuth szerint a vámrendszer gátolta a magyar ipar fejlődését, a vámrendszer az örökös tartományok iparát támogatta a magyarral szemben, Kossuth ekkor már nem akarta eltörölni a belső vámhatárt).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja Széchenyi és Kossuth elképzeléseit és kezdeményezéseit, és rávilágít ezek céljaira, jelentőségére.</p> <p>T Rögzít egy fontos tény a gazdaság fejlesztésének mozgatórugóival kapcsolatban (pl. Nyugat-Európában ekkorra kibontakozott az ipari forradalom, Magyarország elmaradott volt Nyugat-Euróához képest, Széchenyi elképzeléseire hatással voltak angliai tapasztalatai), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a cél a magyar gazdaság felzárkóztatása / modernizációja volt, a gazdaság fejlesztése politikai kérdéssé vált, összefüggött a polgári átalakulással)</p> <p>T Rögzíti Széchenyinek egy gazdasági vonatkozású javaslatát (pl. az ősiség / a céhek / a monopóliumok / a hatósági árszabás eltörlése, a közteherviselés bevezetése, a birtokbírhatás jogának megadása), és rávilágít annak jelentőségére (pl. a hitelfelvétel lehetősége, a piaci verseny kibontakozása, növekvő állami bevételek), <i>vagy</i> megállapítja, hogy Széchenyi reformkori programjának középpontjában a gazdasági kérdések álltak.</p> <p>T Rögzíti Széchenyi részvételét valamely reformkori gazdasági vállalkozásban (pl. vasútépítés, Pesti Magyar Kereskedelmi Bank, gőzmalom, Lánchíd, a Vaskapu hajózhatóságának könnyítése, a Tisza szabályozásának előkészítése), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a gazdasági fejlődés infrastrukturális / pénzügyi feltételeit kívánta megteremteni, jelentős vagyonnal rendelkezett).</p> <p>T Rögzíti Kossuth szerepét a Védegylet megalapításában, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a tagok vállalták, hogy lehetőség szerint magyar árut vásárolnak, működésének inkább politikai jelentősége volt); <i>vagy</i> rögzíti, hogy Kossuth javasolta a Fiumébe vezető vasútvonal megépítését, és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. ez biztosította volna a magyar áruk kijutását a tengerre, lazította volna az Ausztriától való gazdasági függést, Széchenyi nem értett vele egyet).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	<p>0-12 [nem adható: 1 és 7]</p>

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

21. Emberi jogok (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az emberi jogokat és azok érvényesülését mutatja be a mai magyar jogrendben. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. az emberi jogokat az alkotmány elismeri, a jogok bizonyos feltételekkel korlátozhatók).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy az emberi jogok a rendszerváltás (1989/90) óta érvényesülnek teljes(ebb) mértékben / új Alaptörvény lépett életbe (2012-ben) Magyarországon.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. emberi jogok, alkotmány, szabadságjogok, jogegyenlőség.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a forrás valamelyik lényegi elemét (pl. az Alaptörvény elismeri az emberi jogokat, az állam feladata az emberi jogok védelme, az emberi jogok bizonyos feltételekkel korlátozhatók, vannak egyéni és közösségi emberi jogok), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az emberi jogok egyenlően illetnek meg mindenkit, az emberi jogok eredendően / emberi mivoltukból fakadóan / születésüktől fogva illetik meg az embereket, a modern alkotmányosság feltételei az emberi jogok elismerése / védelme, például illusztrálja az egyéni és közösségi jogokat). T Rögzíti a forrás valamelyik lényegi elemét (pl. az emberi jogok bizonyos feltételekkel korlátozhatók, a korlátozás feltétele a szükségesség és arányosság, az emberi jogokat csak más emberi jogok érvényesülése érdekében lehet korlátozni, az emberi jogok csak törvényben korlátozhatók, az emberi jogok korlátozhatóságát az Alkotmánybíróság vizsgálja), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a szabályozás célja az állami visszaélés kizárása, az Alkotmánybíróság feladata az alkotmány értelmezése).	0-6 [nem adható: 1 és 4]

<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó bemutatja az emberi jogokat, valamint feltárja azok érvényesülését a magyar jogrendben.</p> <p>T Rögzíti az emberi jogok fogalmát (pl. az embert eredendően megillető, tőle meg nem vonható, az állam által csak elismert jogok), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az emberi jogokra érvényes a jogegyenlőség elve, az emberi jogokat a felvilágosodás / francia forradalom óta ismerik el).</p> <p>T Rögzíti a következő emberi jogokat: élethez/emberi méltósághoz való jog, szabadsághoz való jog/szabadságjogok, tulajdonjog, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezeket nevezik első generációs emberi jogoknak, az egyént védik az állami túlkapasoktól, a Függetlenségi Nyilatkozatban / Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatában fogalmazódtak meg először).</p> <p>T Rögzít legalább három további emberi jogot (pl. munkához való jog, művelődéshez való jog, egészségügyi ellátáshoz való jog, választójog, békéhez való jog, egészséges környezethez való jog), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezek jogalanyai csak az állampolgárok, ezekhez a jogokhoz az állam aktív szerepvállalása szükséges) <i>vagy</i> rögzíti, hogy az emberi jogok három generációját szokás elkülöníteni, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az első generációs jogok a XVIII. század vége óta ismertek, a második generációs jogokat a XIX. században fogalmazták meg, a harmadik generációs jogokat a XX. század második fele óta emlegetik, az első generációs jogok az államot korlátozzák, a második generációs jogok az állam szerepvállalását feltételezik, a harmadik generációs jogok az államok együttműködését feltételezik) <i>vagy</i> rögzíti, hogy az emberi jogok egyben állampolgári jogok is, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az állam csak elismeri, de nem teremti azokat, az alkotmányos államnak kötelessége elismerni azokat, bizonyos jogokat mindenki csak saját államában kényszeríthet ki).</p> <p><i>Ugyanarra a válaszelemre nem adható pont két különböző szempont tartalmi értékelésénél.</i></p>	<p>0-8 [nem adható: 1 és 5]</p>
<p>Megszerkesztettség, nyelvhelyesség</p>	<p>A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	<p>0-2</p>
<p>A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM</p>		<p>28</p>
<p>ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM</p>		<p>7</p>

22. A Kádár-korszak		(hosszú)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően a Kádár-korszak társadalom- és kultúrpolitikáját mutatja be. Ismerteti a társadalompolitika fő elemeit. Bemutatja a kultúrpolitika legfontosabb jellemzőit. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti a Kádár-korszak időbeli határait (1956-1988/89), és utal arra, hogy Magyarország a szocialista tömb tagja volt.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. társadalom, kultúrpolitika, életszínvonal / életkörülmények. T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. 3 T, kispolgárság, reálbér, társadalombiztosítás / családtámogatás.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. a Kádár-korszakban engedélyezték az önálló kisiparosok / kiskereskedők tevékenységét, Kádár a kispolgársággal szemben a korábbinál engedékenyebb politikát akart folytatni, felismerte a kispolgárság közvéleményformáló szerepét), és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. ez a magánszektor korlátozott engedélyezését jelentette, a „kádári alku” egyik eleme volt, Kádár az engedékenység fejében a rendszer tudomásul vételét várta a kispolgároktól, ezzel a Rákosi-korszak gyakorlatán változtatott.) T Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a reálbérek az 1970-es évek második feléig nőttek, a Kádár-korszak utolsó évtizedében már csökkentek), és tesz egy érdemi megállapítást a rögzített jelenségre vonatkozóan (pl. a reálbérek növekedése az életszínvonal emelkedését jelzi, a fogyasztás bővülését vonta maga után, a reálbérek csökkenése az életszínvonal esésével járt együtt, háttérben az egyre növekvő infláció állt, következménye volt a „második gazdaság” kialakulása). T Rögzít egy lényeges tényt a táblázat adatai alapján (pl. a bányászok / munkások kerestek a legjobban, a legmagasabb és legalacsonyabb átlagkereset között másfélszeres különbség volt, nem voltak jelentős különbségek ágazonként az átlagkeresetek között), és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. a rendszer a munkásosztályt tekintette fő társadalmi bázisának, a munkások viszonylag magas fizetésének ideológiai okai voltak, a rendszer nem tette lehetővé jelentős vagyoni különbségek kialakulását). T Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. az állam támogatta a művelődési házak építését, a művelődési házak a kulturális élet / társas élet központjai voltak, a kulturális élet szervezeti kereteit gyakran a párt ifjúsági szervezetei biztosították), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az állam igyekezett mindenki számára biztosítani	0-10 [nem adható: 1 és 6]

	a művelődés lehetőségét, a kultúra az ideológia terjesztésének eszköze volt).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja a Kádár-korszak társadalom- és kultúrpolitikájának fő elemeit, és rávilágít mozgatórugóira, következményeire.</p> <p>T Rögzíti, hogy az életkörülmények javítása politikai cél volt, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezért szokás „gulyáskommunizmusról” / „fridsiderszocializmusról” beszélni, igyekeztek megelőzni egy újabb forradalom kirobbanását, a Rákosi-korszakhoz képest javultak az életkörülmények, a többi szocialista országhoz képest magas volt az átlagos életszínvonal).</p> <p>T Rögzít egy jelentős szociálpolitikai intézkedést (pl. GYES / családi pótlék / családtámogatás bevezetése, bölcsődék / óvodák építése, a társadalombiztosítás kiterjesztése), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezzel a születések számának csökkenését próbálták megállítani, a nők munkavállalása tette szükségessé, jelentősen növelte az államadósságot).</p> <p>T Rögzít egyet az életkörülmények javítását szolgáló további intézkedések közül (pl. az iskolahálózat bővítése, állami lakásépítések, az élelmiszerárak alacsonyan tartása, a sport támogatása), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. nőtt az iskolázottság, csökkent a lakáshiány, a lakáshoz jutás ennek ellenére nehézkes volt, a korszakban már nem volt jellemző az éhezés, a sporteredményeket a politikai propaganda is kihasználta).</p> <p>T Rögzíti a kultúrpolitika valamely fő jellemzőjét (pl. a 3T elvének érvényesülése), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a politikai szempontból semleges művek közlését engedélyezték, nagyobb művészi / tudományos szabadságot biztosítottak a korábbiakhoz képest, a rendszerrel szembeni nyílt kritika megjelenítését továbbra is tiltották).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p> <p><i>Ugyanarra a válaszelemre nem adható pont két különböző szempont tartalmi értékelésénél.</i></p>	0-12 [nem adható: 1 és 7]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

A feladatlapon szereplő források (szöveg, kép, táblázat, adatok, grafikon) lelőhelyei:

14. feladat: www.emersonkent.com

16. feladat: historyimages.blogspot.hu , mek.niif.hu